

Előfizetési díj.

Videkre postán vagy helyben házhoz hordva

Égész évre	16 frt.
Félévre	8
Negyedévre	4
Egy órá helyben	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik mindennap, a ünnepeket követő napok kivételével.

Szerkesztői szállás:

För 4-ik szám hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ ÉRTÉKESBB CIKKEK DIJAZTATNAK.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETSI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazdasági napilap

1876. hatodik évfolyamára.

A „Kelet” előfizetési ára:

Égész évre	16 frt
Félévre	8 frt
Negyedévre	4
Egy órá	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

A megrendelések legcélszerűbben postai utalvánnyal állított könyvkereskedésbe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

STEIN JÁNOS,
a „Kelet” kiadója.

Kolozsvár 1876. febr. 18.

(5. §.) Az erdélyi részek közgazdasági jelene és jövője feliratu felettébb érdekes cikksorozata ismételve és méltatva volt a lapok hasábjain és pedig kiválólag közgazdasági és politikai szempontból.

Még egy másik szempont is forog azonban fenn, melből e cikksorozat figyelmet érdemel, és az az érdemes szerző azon javaslatait illeti, melyeket némely már meglevő, vagy a jövőben felállítandó, tanintézetünkre nézve arjlesztett elő, s bár a cikksíró fővezetője e tekintetben a maga gyakorlati céljaitak szemelött tartása volt, mindazonáltal ne tagadhatni, hogy a javaslatok általában a tudomány érdekében is figyelemre méók, s annnyival is inkább, mert mint látszik, szerző, míg alapos szakembernek bizonyítja magát a közgazdaság, kézi-, bánya- és terményi-ipar kérdéseire nézve, addig az magasabb államférfni tulajdonságáról istanúságot tésszen, melylyel az állam czíjai csak ama harmóniában foghatók föl és oldhatók meg, mely e czélok egyenlőméltatása, összhangzó felölése és tervszerű keresztülvitele által érhető el, s mel magasabb áttekintő pillantás nélkül lelt ugyan sok údvöset kezdeményezni s rében megvalósítani is, de nem lehet az egész államot, mint ilyent, a toldás-földés átyuiból az egészséges fejlődés biztos útja segíteni át.

A „KELET” TÁRCZÁJA.

Meré Paulina.

Regny levelekben.

Irta:

CHERULIEZ VICTOR.

Tízczekettedik levél.

Genf, szept. 30.

Folytatás.)

„Itt éltam e nagyszülőimmal, kik kigyógyulva előtélleikből, kibékültek a sylfidekkel s kiknek ömlökükön nyájas szelideég fénye ragyogott. A minő jó barátok látogatnak itt minket, melyen érző, nemesszívű emberek, szelid és engedékeny elnéző valamennyi, kik nyugodt szemmel nézték az életet s csak arról szerettek beszélni a mi szép és jó... Bird ur, Simpson asszony, mennyire repeszt önk elő szívem!... Öntudatlanul hívta önköt!... De holjám-e? Álmaim honában, e kis lakkan nem volt semminemű Marezel számára hely.

— Oh mennyire igazza volt abban kedgyednek! — kitört fel Simpson asszony; ezek a Marezel-kegyelődí boldogság zavarók mindig és mindenütt.

— Azt mid meglátjuk asszonyom, fellettem én.

A kép, melyet szerző cikksorozata-nak facitjaképen, számszerint 26 pontban foglalt javaslatai által tüntet fel, az állam-czélok e harmoniáját tárja elénk — s bár tagadhatlan, hogy e javaslatok amaguk együtteségökben méltányolandók: minket, e méltánylat kiszolgáltatása mellett, hajlamaink és foglalkozásunk természeténél fogva, kiválólag azon pontok érdekelnek, melyek az erdélyi részek közgazdasági reformját egyik-másik tanintézetünkkel hozzák kapcsolatba.

A többi pontokat tehát az illetékes szakembereknek bocsátva át, szabadon nekünk specialiter ezekre a javaslatokra hívni fel az illetők figyelmét.

Szerző e tekintetben négy indítvánnyal lép fel; egyik vonatkozik az erdélyi részek föld- és ásványtani magszakított átkutatásának tovább folytatására; a figyelem főkép a használható ásványokra irányoztatván s a kutatások eredménye közzététetvén; másik, evel kapcsolatban, a kolozsvári egyetemi vegytani intézet dotatiójának, az ásványok vegykémleése céljából leendő, felemelésére s állomásainak egy segéd és két ösztöndíjas állomásával való szaporítására; a harmadik a kolozsmonostori gazdasági tanintézet vegytani tanszékénél egy segéd alkalmazása, ki mint vegy-kísérő, a mesterséges trágyák és a különféle magvak ellenőrzésével foglalkoznék s a negyedik egy, a kolozsvári egyetemmel kapcsolatos bányaszakademia, illetőleg egy állami erdőszkola felállítására, p. o. Topánfalván.

Az erdélyi részek föld- és ásványtani átkutatását, egyidőben a m. k. földtani intézet megkezdete volt s dr. Herbach ur e tekintetben megbecsülhetetlen adatokat hozott felszínre, általában a tudomány érdekében s így közvetve a műipar nézve is.

Mig azonban ez intézet folyó évi szükséglete 26,300 frtal van előirányozva — ez összegből, mint látjuk, az erdélyi részek egy fillér sem jut s így a kitűnőleg kezdett munka parlagon marad. Dr. Koch Antal egyetemi tanár ur, mint idevonatkozó közleményeiből látjuk, tess ugyan föld- és ásványtani kutatásokat, ezek azonban saját tetszésétől függenek, saját egyetemi céljaira vonatkoznak s így az itt fenförgő szempontból nem tesszik különbözhetővé az eddigi kutatásokat. Az egyetemi vegytani intézetnél folytatandó vegykémleési mnnkálatok pedig épen elengedhetlen kiegészítő részei ama kutatásoknak s így természetes, hogy valamint már eddig is párhuzamosan kell vala e két, egy célra törő, munkálkodásnak folytania, úgy a jövő-

ben is karöltve kell a két intézménynek működni. A gazdasági vegy-kísérői állomás szintén kapcsolatban áll az okszerűen folytatandó mező-gazdaság ügyével s minél inkább rá vagyunk közgazdasági és állampénzügyi tekintetből szorulva emerre, annál inkább kell sürgetnünk amazt.

Minde tervezetek, mint szembeötlő, egy-egy rövidke miniszteri rendeletbe s alig néhány ezer forintba kerülnének s kivihetők volnának, minden törvényhozási munka igénybe vétele nélkül is. A negyedik javaslat megvalósításához azonban, megvallva az igazat, ez idő szerint nem igen tudunk bizni s ismerve a közhangulatot, szívesen el is állanánk egy óhajtól, csak, hogy a többiek számára biztosítva lássuk a sikert, annnyival is inkább, mivel a selmecei bányász-akadémia, kellő reform után, egyelőre kielégítheti e téren az igényeket. Az erdősz-iskola azonban már sokkal csekélyebb erőfeszítéssel volna felállítható s tekintve az erdélyi részek szomorú erdő-vízonyait, valóban óhajandó is volna, nem csak a szak-erők kellő számban leendő előállítására, hanem azon befolyás tekintetéből is, melyet a gyakorlati példák vonzó ereje az egyesekre is gyakorolna.

Készakarva állítottuk, így, a praktikus haszon szempontjait előtérbe, — mert, úgy látszik, az általános áramlat ma csak ezeket hajlandó méltatni. De talán, amugy mellékesen, rámutathatunk az általános tudomány érdekeire is, melyek a javaslatokkal elválaszthatatlan kapcsolatban állanak, mert, mi legalább, ezt a tanúságot merítettük a mivelődés-történetből, hogy a tudomány nagyszabású vívmányainál, a vezénylő mindig az ideális és csak harmad, negyed rendben volt a praktikus cél. A földtani átkutatás, az egyetem és gazd. intézet emelése tehát már a tudomány tovább vitele szempontjából megkövetelheti e támogatást — s hogy aztán a tudomány érdekében tett áldozat gyakorlati hasznát is fogja teremni: talán csak nem válhatnak az ügynek kárára...

— A főrendiház ülésében a Deák Ferencz érdemeinek törvénybe iktatásáról szóló törvényjavaslatot, a dicsőített nagy hazafihoz ezen áhához méltóan, vita nélkül és az szokásos tárgyalási rendtől eltérve azonnal, amint a törvényjavaslat a képviselőházból áthozottat és felolvastattat, közfelkiáltással egyhangulag elfogadta s az e határozatáról szóló jegyzőkönyvi pontot átküldötte a képviselőházhoz.

A fegyelmi eljárásról szóló törvényjavaslatot a bizottság módosítása szerint, melyeket

a miniszterelnök is magáévá tett, fogadta el a ház.

A főrendiház jegyzője kévéssel 12 óra előtt hozta át a képviselőházba a főrendek izenetét a Deák Ferencz emlékének törvénybe iktatásáról szóló törvényjavaslat tárgyába. A ház az üzenetet zajos éljenzéssel vette tudomásul.

A főrendiház ezután két közgazdasági törvényt és két vászszövődést végzett el. A fegyelmi eljárás módosításáról szóló törvényjavaslatot a főrendek kevés változtatással, a kézségi törvény módosításáról szóló javaslatot pedig észrevétel nélkül fogadták el.

A Romániával kötött kereskedelmi egyezmény becikkelyezése ellen felszólt Cziráky János gr. Szerinte ezen szerződés káros Magyarország mezőgazdaságára s nem oly hasznos Ausztria iparára, hogy e miatt hazánk méltányosságából a monarchia másik fele irányában áldozatokat hozzon. A conventiót azonban nem akarja ezuttal elvetetni, hanem indítványozza, hogy tárgyalása elnapoltassék addig, míg az Ausztriával való vámszövetség kérdése el lesz döntve. Károlyi Ede gr. pártolta Cziráky halasztási indítványát.

Simonyi Lajos b. kereskedelmi miniszter és a miniszterelnök védték a kormány javaslatát. Tiszta különösen azt igyekezett kimutatni, hogy a szerződés elfogadása nincs vonatkozásban a vámszövetség megújításával, és hogy a közös vámterület alapján több engedményt eszközölhetünk ki, mint külön vámterülettel. A ház többsége elfogadta azután az egyezményt, valamint utána észrevétel nélkül a Liechtenstein herczegséggel kötött szerződést is.

A képviselőházban a fennebbieket megelőzőleg, Molnár Aladár bemutató a Deák Ferencz végítiszteletének rendezésére kiküldött bizottság jelentését, mely szerint a temetésre és az egész részletes rendezésére mindennemű kiadások 11,726 frt 79 krt tettek. A jelentés minden észrevétel nélkül változatlanul elfogadtatott.

Ezután áttért a ház az adókezelési törvényjavaslat részletes tárgyalásának folytatására és ebben a 23. §-ig haladt.

Ezután az ülés a jegyzőválasztás miatt felfüggesztetett. Megszámláltatván a beadott szavazatok, Horváth Gyulának 103 szavazata ellenében 138 szavazattal Guliner Gyula a ház jegyzőjévé választott.

— A szélelőbalon Simonyi Ernő minapi beszéde folytán, mint a „Pest. Corr.” írja, szakadás készül. Irányi és többen el akarnak válni az „intransigenssek”-től. Csak mivel kevesen vannak, átalnak új, külön pártot alakítani.

tettek bennem magok iránt. Nem bírtam szabadon lélekezni, szomorúság, bánat vettek erőt rajtam. Egyedüli vigaszom abból állott mindig, hogy magammal hordtam zsebemben egyikőt ama csinos kis rózsaszín atlaszczipőket, melyeket anyám adott volt nekem.

„Mikor kedvem jött sirni, csak igyekeztem megérteni ujjaimmal s könyveim mint varázserő érintésénél, megszűntek.

„A középszerűség mindig roszindulatu és gyanakodó természetű szokott lenni. Bármennyire igyekeztem is, hogy kedvelté tegyem magamat nagyszülőim barátai előtt, gúnyos mosolyaik, szigorú tekintetök, hideg, kimért modoruk, eléggé bizonyíták, hogy merőben elvesztett fáradtság az, a mit teszek.

Akármit vigyáztam is magamra, modorom, hangom, még hallgatagságom is, minden ellenőrlve volt. A szégyen szárnyas hangya hasztalan mutatá csupán lábait s rejté el szem elől szárnyait, kiláták azért, hogy a lég lakója ő; mindenesetre azon gyanuban állt, hogy tud repülni és azt tenni épen „nem szokás.”

Alig hogy hátat fordítottam nekik, egy szárazkőz nyelv azonnal csipőss megjegyzéseket tett reám és e beszédek boszantották nagyanyámat. Vigyázz magadra, szólított meg egy ízben. Vádoznak, hogy szárazkőzött vagy, nem ügyelsz a társalgásra, hogy tekinteted téveteget, hogy nem is jársz, csak úgy siklósz végig a padlón, hogy lábaidat mozgatod mikor beszélsz, hogy mindenyre lesütöd szemeidet, hogy igen gyakran tartod kezidet zsebedben; azt is szemre veték, hogy mozdalataid igen gyorsak, szemeidben igen sok a tűz és a

Hatszor hasábozott a garmond sora nagy annak tere 3 kr. Bolygódj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fűlvesznek:

Bécsben: Oppellik Alajos (Wallzeile 22.) Haasenstein et Vogler (Wallfischgasse 10.) Rud. Mosse Publicitätsche Bureau. Budapestben: Haasenstein et Vogler hirdetés közv. rodoja. Weisz Mór hirdetések felvételi irod. Budapest szervitátor 5. sz. Braun Ede hirdetésmű ügynöksége, József ut. 10. sz. 1. emelet.

Nyitleri cikkek

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

— A porta legújabb reformjai

ügyben Konstantinápolyból a „Pol. Corr.”-nak következőket írnak: Mig keresztény alattvalók azon joga, hogy ingatlan tulajdönt szerezzenek, sokféle megszorításnak volt alávetve, a porta minden eddigi reformja nem volt nagy jelentőségű. E tekintetben csak most állt be döntő fordulat, midőn a porta következő törvényt bocsátott ki:

I. czikk. A birodalom török és nem török alattvalói különbség nélkül szereshetnek szántóföldet, valamint bérföldekhez és falvakhoz tartozó telkeket, és pedig ha az állam, vagy a török egyház tulajdonában vannak, árverés, vagy ha magánembereké, átruházás útján. Azon esetekben, a hol régi hagyomány megtiltja az állam vagy a mecsetek tulajdonában levő ingatlanok keresztényekre való átruházását, az a régi hagyomány eltöröltetik.

II. czikk. Az ingatlan vagyon átruházása muzulmánokra és nem-muzulmánokra a jelen törvény határozatainak megfelelően teljes egyenlőséggel fog történni.

III. Bizonyos bérleti földeken az eladásra kerülő ingatlanok megszerzésén illetőleg a muzulmán és nem muzulmán mezőgazdák előnyben fognak részesíteni.

E törvény az egész birodalomban az ingatlanok szerzését illetőleg teljes jogegyenlőséget létesít s utolsó pontja a herczegovinai és boszniai viszonyokat tartja szem előtt. Valószínű, hogy e rövid törvényhez még további rendelkezések fognak kibocsátatni, melyek a részleteket is pontosan körülírják.

— Az oszt. nemz. bank heti ki-

mutatása febr. 16. Bankjegyforgalom 277 m. 976.320 frt — kr (— 3,943.140 frt.) Gíró betétek 3,522.236 frt 42 fr. (+ 537.493 frt 86 kr.) Beváltandó bankutalványok és más esedékes passivák 4,600.363 frt 19 kr. (+ 2 m. 866.668 frt 78 krajczár.) Fedezet: Érczalap 135,496.057 frt 20 kr. (+ 420.721 frt 79 kr) érczben fizetendő váltók 10,820.052 frt 96 kr (— 285.351 frt 92 kr), államjegyek, melyek a bank tulajdonában állanak 4,869.401 frt (+ 990.869 frt), leszámítolva 106,977.797 frt 92 kr (— 1,149.250 frt 53 kr.), kölcsönök 29,920.000 frt (— 141.100 frt), földtelehermentesítési kötvények beváltott szelvényei 59.078 frt 81 kr (+ 13.381 frt 7 kr), beváltott és bórzeszerileg vásárolt záloglevelek a 66²/₃ 3,590.666 frt 66 kr (— 122.066 frt 67 kr). Összesen 291,733.054 frt 55 krajczár.

KÜLFÖLD

Kolozsvár, 1876. febr. 19.

A keleti kérdésre vonatkozólag a következő hivatalos közleményt hozzák a lapok a török fővárosból:

még legroszabb, hogy tekinteted lelkesült, véleményedben makacs, modorodban megvető vagy néha... Paulina — tette hozzá mély sohajjal nagyanyám — ugyan mikor leszel te már olyan mint más emberek?

„Mind e zavarok közepette, elnyomott és kigúnyolt hajlamaim fékezhetlen erőlylyel fejlődtek ki, a ház kitört, hivatásom biztosan állt előttem. A fiatal papud megkezdte ujoncz pályáját és soha fogadalom több hittel nem lett kimondva, mint az enyém.

„Csakhogy mentől többet tanultam, annál inkább megijesztett mély tudatlanságom.

„Ugy tetszett nekem, hogy ahoz, hogy az ember művész lehessen, a legelső feltétel az, hogy legyen meg belsejében valami, minek kifejezést szeretne adni s a második, hogy tudja azt kifejezni az istenek nyelvére. Érezni, képzeln, saját gondolatokkal bírni lelkében, érzelmeikkel szívében, minden irányban növelni, kiterjeszteni szellemét, megtartván eredeti jellegét, ellesvén egyszersmind a természetitől mindazon módokat, melyekkel kifejezhetni a valót, elsajátítani mind ama sokatmondó és mégis oly egyszerű jeleket, melyek által érzés és szenvedélyt fejez ki... Minő feladat, minő munka. Jó öreg mesterem, kit mint mondá egészen megzavart feltaláló képességem, megmutatta első kísérleteimet egy párnak ama jeles festők közül, kiket Genf városa szerencsés falai közt bírn.

(Folytatás következik)

